

ronan's cognitive-narrative scenarios formation. Francophone artistic discourse of Nouveau roman's period is considered as the world's great dialogues that include on an equal rights voice of the narrator, character, reader, the other text that can trace polyphony perception at all stages of the text reading. Polyphony of Nouveau roman's narration can be traced in pretext and text reading, it is realized both in semantic and syntactic levels. Perception of francophone artistic narrative as a kind of system which determines the voices of the characters, entering polyphony in the textual network, and review it as particular foundation, which helps to build the narrative structure of the text. Polyphonic novel bases on dialogical thinking, which is logically distanced from traditional thinking, it bases also on principles of analogy, relational connections, contrasts, ambivalence. Polyphonic literature, namely Nouveau roman's artistic discourse, arises entirely dialogic, because dialogic relationship exist between all elements of novelistic structure.

Key words: Nouveau roman artistic discourse, polyphony, open text, cognitive-narrative scenography, stream of consciousness.

УДК 811.11'37

Тетяна Мусійчук

КОМУНІКАТИВНА СИТУАЦІЯ ОБУРЕННЯ

Розглянуто комунікативну ситуацію як форму організації комунікативного процесу, її структуру та компоненти. Описано співвідношення комунікативної ситуації, комунікативного акту й дискурсу. Доведено, що дискурс можна розглядати як комунікативну подію, ситуацію, що інтегрує текст з іншими її складниками, зокрема, екстралінгвальними, соціальними й референційними чинниками (обставинами, часом, простором комунікації), когнітивними й психологічними, які опосередковують взаємодію учасників спілкування, їхні мотиви, цілі та стратегії. Установлено, що семантичним центром комунікативної ситуації обурення виступає висловлення обурення. Автор висловлення обурення вважає себе наділеним морально-особистісними повноваженнями оцінювати об'єкт обурення і висловлювати свою точку зору. Його мета – виразити негативне, засуджуюче, критичне ставлення до дійсності в різноманітних її проявах (особа, явище, подія, факт тощо), в яких він вбачає несправедливість. У комунікативному ланцюгу висловлення обурення, які є реакцією на несправедливість, набувають характеристик респонсивної репліки, що вступає в опозитивні взаємозв'язки з реплікою-стимулом.

Ключові слова: комунікативна ситуація, комунікативний акт, дискурс, обурення, комунікант.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний стан розвитку лінгвістики характеризується значним інтересом до вивчення відображення емоцій та почуттів у мові й мовленні. Специфіка мовного кодування емоційно-психічного стану людини, її емоційного ставлення до подій, що мають місце в комунікації, привертає значну увагу лінгвістів.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У сучасному мовознавстві посилився інтерес до вивчення різних комунікативних ситуацій, наприклад: виправдання [8], освідчення в коханні [12], примирення [5] тощо. Об'єктом нашого дослідження є комунікативна ситуація обурення, яка ще залишається недостатньо вивченою.

Мета і завдання статті. Ціль статті полягає у визначенні поняття комунікативної ситуації обурення. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких основних завдань: 1) висвітлити соціолінгвістичне тлумачення комунікативної ситуації; 2) розглянути співвідношення комунікативної ситуації, комунікативного акту й дискурсу; 3) конкретизувати поняття комунікативної ситуації обурення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Найважливіші ідеї комунікативної лінгвістики, як зазначає Ф. С. Бацевич, зародились у межах лінгвістики другої половини ХХ ст., коли «лінгвісти почали говорити про мову як форму, спосіб життєдіяльності людини, вербалізації людського досвіду і його усвідомлення, вираження особистості й організації міжособистісного спілкування у процесі спільної

діяльності людей. Від об'єктивізованого, деперсоналізованого, предметного представлення мови вчені поступово почали переходити до її особистісного, діяльнісного розуміння» [3, 11].

Укорінення в сучасних лінгвістичних дослідженнях терміна «дискурс» стало визначальною ознакою переходу від статичного (структурного) підходу до діяльнісного (комунікативного). Розуміння дискурсу як «мовлення, зануреного в життя» [1], тісно пов'язане з поняттям комунікативної ситуації – одним із центральних у сучасному мовознавстві.

Комунікативна ситуація – онтологічна форма організації комунікативного процесу, яка характеризується замкненістю, цілісністю, системністю, діяльнісною динамічністю [17, 39]. Н. І. Формановська визначає комунікативну ситуацію як складний комплекс зовнішніх умов спілкування та внутрішніх станів комунікантів, що представлені в мовленнєвій поведінці – висловлюванні, дискурсі [20, 56].

Комунікативна ситуація має певну структуру. Так, на думку Р. Якобсона, стандартна комунікативна ситуація має такі складники: 1) адресант; 2) адресат; 3) контакт; 4) повідомлення; 5) контекст; 6) код [23, 81]. Використовуючи засоби мовного коду, адресант формує повідомлення та з його допомогою встановлює контакт з адресатом у межах конкретного контексту.

Код – це мова (або мовленнєвий різновид), за допомогою якої реалізується висловлення. Повідомлення або текст – це певна інформація, передана одним суб'єктом іншому. Контакт розуміємо як взаємодію між комунікантами, особливості її перебігу. Контекст у моделі Р. Якобсона пов'язаний зі змістом повідомлення, з інформацією, що передавалась ним.

Як зауважують І. О. Голубовська та І. Р. Корольов [6, 141–142], поняття контексту варто розглядати розчленовано. З одного боку, існує вербальний контекст, який можна розглядати на тому ж рівні представлення ситуації, що й висловлення; з іншого – виділяється невербальний контекст або «контекст проголошення», у розумінні Дж. Серля й Д. Вандервекена, який складається з п'яти елементів: 1) мовець; 2) слухач; 3) час; 4) місце; 5) наміри, бажання, а також інші психологічні характеристики мовців [18].

Російські дослідники В. І. Беліков і Л. П. Крисін [4, 61] виокремлюють вісім компонентів комунікативної ситуації: 1) мовець (адресант); 2) слухач (адресат), 3) відносини між мовцем і слухачем і пов'язана з цим 4) тональність спілкування (офіційна, нейтральна, дружня, ворожа [15, 21]); 5) мета; 6) засіб спілкування (мова або її підсистема – діалект, стиль, а також позамовні засоби – жести, міміка); 7) спосіб спілкування (усний/письмовий; контактний/дистантний); 8) місце спілкування.

Щодо тональності, слід зауважити, що вона визначається як психологічне забарвлення мовлення, яке може бути урочистим, нейтральним, вульгарним тощо, як різновид суб'єктивної модальності. В. І. Карасик пропонує розмежовувати такі комунікативні тональності: інформативну, фатичну, статусну, жартівливу, урочисту, ідеологічну, фасцинативну, гіпотетичну, агресивну, езотеричну, маніпулятивну, менторську [7, 305–306].

На думку, Ф. С. Бацевича, тональність спілкування – усвідомлена або неусвідомлена емоційно-аксіологічна і змістово-інформативна організація мовного матеріалу, за допомогою якої адресант формує повідомлення, мовленнєвий акт певної іллокуції, впливає на емоційно-психологічну сферу адресата, а іноді й на ситуацію спілкування [3, 209].

Складові комунікативної ситуації – це ситуативні змінні. У «живому» спілкуванні вони взаємодіють одна з одною і кожна з них набуває певних значень завдяки цій взаємодії. Зміна кожної з них веде до зміни комунікативної ситуації і, отже, до варіювання засобів, які використовують учасники ситуації, і їх комунікативної поведінки в цілому [4, 61]. Наприклад, якщо змінюється місце спілкування, то це часто може означати одночасно й зміну його мети, засобів, а також може впливати на відносини між комунікантами й тональність спілкування. Порушення тональності спілкування може стати причиною різноманітних непорозумінь,

образ, навіть комунікативних провалів. Недотримання відповідної тональності може суттєво знизити очікуваний мовцем перлокутивний ефект або взагалі звести його нанівець [3, 209].

Структура стандартної комунікативної ситуації, у розумінні І. Р. Корольова, така: 1) комуніканти; 2) висловлення (повідомлення, текст); 3) процеси вербалізації й розуміння; 4) обставини комунікативного акту; 5) комунікативні й практичні цілі комунікантів. Іншими словами, комунікант (адресант) зі своїми комунікативними й практичними цілями вступає в контакт з іншим комунікантом (адресатом), який також має свої комунікативні й практичні цілі; за певних обставин реалізується певний текст через використання певного мовного коду.

Якщо комуніканти мають однакове уявлення про комунікативні цілі одне одного або про взаємний розподіл комунікативних ролей, то комунікація реалізується як кооперація. Якщо комуніканти мають різні цілі або різне уявлення про розподіл комунікативних ролей (зокрема, якщо вони свідомо створюють цю різницю), конфлікт між ними неминучий, тобто стандартна комунікативна ситуація обов'язково перетвориться на конфліктну комунікативну ситуацію [9, 133].

За А. Ю. Масловою, основними компонентами комунікативної ситуації є: адресант повідомлення із заданими мовленнєвими зобов'язаннями; адресат, що має або наділяється певними пресупозитивними властивостями (виробничим досвідом, інтересами, цілями, знаннями); цілеспрямована тема повідомлення; місце і час, відомі комунікантам [14, 35].

Як зазначає К. Ф. Седов, у лінгвістичній прагматиці враховуються такі параметри: 1) комуніканти з їхнім об'єктивним і суб'єктивним мовно-практичним знанням і досвідом, фоновими знаннями, цілями спілкування; 2) набір соціальних детермінант (оскільки кожний із комунікантів у ході мовленнєвого спілкування виступає в певній соціальній ролі); 3) актуальна ситуація спілкування або безпосереднє оточення комунікантів [16, 107].

У теорії мовної комунікації по-різному розглядають співвідношення комунікативної ситуації, комунікативного акту й дискурсу. Термін «комунікативний акт» у сучасному мовознавстві трактують доволі широко: від обміну текстами, вимовленими усно або написаними у прийнятій мовній системі, до рольової ситуації, у якій ролі регламентовані соціальним і національно-культурним середовищем, що регулює за допомогою мовних і немовних стереотипів ієрархію мотивів і, відповідно, особистісних смислів комунікантів [11, 193; 3, 103]. Іншими словами, комунікативний акт – це інтеракція і трансакція одночасно, основою яких є повідомлення, а результатом – дискурс [3, 103].

Російська дослідниця В. В. Красних виокремлює в структурі комунікативного акту чотири компоненти: 1) екстралінгвістичний аспект: конситуація – об'єктивно наявна, власне екстралінгвістична ситуація спілкування; умови (у широкому сенсі) спілкування та його учасники (тобто хто, що, де, коли); 2) семантичний аспект: контекст – імпліцитно чи експліцитно виражені смисли, реально наявні, що є частиною ситуації, відображаються в дискурсі й актуальні для даного комунікативного акту; 3) когнітивний аспект: пресупозиція – зона перетинання індивідуальних когнітивних просторів (фондів знань) комунікантів, включаючи і уявлення комунікантів про конситуацію; 4) (власне) лінгвістичний аспект: мовлення – продукт безпосереднього породження мовлення, те, що продукують комуніканти [11, 194–195].

На думку О. О. Селіванової, комунікативна ситуація організована саме на підставі діяльнісного процесу комунікативної взаємодії – комунікативного акту, тому вона ширша за нього і містить разом із вербальним повідомленням (текстом) інші складники (комунікантів із фондом їхніх мовних й екстралінгвальних знань, умови спілкування, повідомлення тощо). Комунікативний акт дослідниця кваліфікує як комунікативну взаємодію учасників комунікативної ситуації [17, 41].

Співвідношення комунікативної ситуації з дискурсом залежить від тлумачення останнього. У сучасній лінгвістичній науці немає єдності поглядів щодо трактування цього терміна. Узагальнивши різні підходи до розуміння сутності дискурсу, російський лінгвіст

М. Макаров виокремлює три позиції щодо його визначення: 1) з погляду формальної інтерпретації дискурс є утворенням вищого рівня, ніж речення чи словосполучення; 2) з позиції функціональної інтерпретації дискурс постає як використання мови у всіх її різновидах; 3) з точки зору взаємодії форми і функції дискурс сприймається як цілісна сукупність функціонально організованих, контекстуалізованих одиниць уживання мови [13, 86].

За О. О. Селівановою, існує чотири значення терміна «дискурс»: 1) зв'язний текст у контексті численних супровідних фонових чинників – онтологічних, соціокультурних, психологічних тощо; текст, занурений у життя; 2) замкнена цілісна комунікативна ситуація (подія), складниками якої є комуніканти й текст як знаковий посередник, зумовлена різними чинниками, що опосередковують спілкування й розуміння (соціальними, культурними, етнічними тощо); 3) стиль, підмова мовного спілкування; 4) зразок мовної поведінки в певній соціальній сфері, що має відповідний набір змінних [17, 120–121].

Таким чином, виходячи з розглянутих визначень, приходимо до висновку, що дискурс можна розглядати як комунікативну подію, ситуацію, що інтегрує текст з іншими її складниками, зокрема, екстралінгвальними, соціальними й референційними чинниками (обставинами, часом, простором комунікації), когнітивними й психологічними агентами, які опосередковують взаємодію учасників спілкування, їхні мотиви, цілі та стратегії.

Для нашого дослідження важливе функціонально-комунікативне, прагматичне в своїй основі розуміння сутності дискурсу. Дискурс – інтерактивний і трансактивний тип комунікативної діяльності, який має різні форми вияву й відбувається у межах конкретного каналу спілкування, регулюючись стратегіями і тактиками учасників спілкування; синтез когнітивних, мовних і позамовних чинників, які формують мовленнєві жанри і мовленнєві акти [2, 27].

На мовлення мовця впливає комунікативний партнер, тобто мовець реагує на мовленнєвий вплив в певній ситуації. Як зазначає О. В. Яшенкова, міжособистісне спілкування формують взаємопов'язані репліки співрозмовників, що породжують одна одну [22, 192]. Адресант, вибудовуючи першу ініціюючу репліку, виражає насамперед свій комунікативний намір (інтенцію) й емоційний стан. Він користується спільним із другим комунікантом кодом, впливає на нього, повідомляючи нові знання і тим самим змінюючи стан справ у світі.

Далі адресат, вибудовуючи другу реактивну репліку, співставляє отриману інформацію з тією, що є в його «банку даних», розуміючи суть сказаного і виокремлюючи наміри адресанта, здійснює ряд когнітивних операцій і визначає напрям власного реагування в бік унісонних (згода) або дисонансних (незгода) взаємодій з партнером. Якщо наміри адресанта виявляються прийнятними для адресата, то в репліці відповіді адресата реалізуються піддакування, згода, схвалення тощо. Якщо ж другий партнер незадоволений поведінкою першого, то в репліці-відповіді – незгода, відмова, протест тощо [21, 130].

У конфліктному комунікативному акті (надалі – ККА) структура і зміст мовленнєвих дій визначається низкою невідповідностей і протиріч, які виникають між учасниками. У докомунікативній фазі ККА – назрівання конфлікту – відбувається усвідомлення його учасниками наявних протиріч між їхніми інтересами (поглядами, мотивами, установками, цілями, кодексом взаємовідносин, знаннями), обидва суб'єкти починають відчувати конфліктність ситуації й готові зробити взаємно агресивні мовленнєві дії.

У комунікативній фазі – дозрівання, пік і спад конфлікту – відбувається реалізація усіх докомунікативних станів суб'єктів: обидві сторони починають діяти у своїх інтересах на шкоду іншій стороні, застосовуючи конфліктні мовні (лексичні, граматичні) і мовленнєві (конфронтаційні мовленнєві тактики, відповідну невербальну) засоби. Посткомунікативна фаза – вирішення конфлікту – характеризується наслідками, що впливають із попередніх стадій: не бажані і/або несподівані мовленнєві реакції або емоційні стани конфліктуючих сторін, якість яких залежить від ступеня «шкідливості» вживаних конфліктних засобів учасниками ККА [19, 146–147].

Серед мовних засобів, які маркують появу ситуації вербальної агресії, що породжує появу кризових і дискомфортних (деструктивних) ситуацій, які нерідко призводять до конфліктної інтеракції, широко представлені мовні показники агресивних актів вербальної дискурсії. Вони породжують комунікативний «архів» (систему) деструктивних проявів – від мовленнєвих актів прямих і непрямих погроз до імпульсивних інвективних дій (інвектив) у вигляді образи, зневаги, різких виступів і випадів проти когось, негативних оцінок до злих жартів, пліток, ворожих фантазій, лайливих виразів і навіть деструктивних форм поведінки, наприклад, підбурювання, передражнювання, що обумовлюють в умовах емоційної дії виникнення ситуації неструктурованої (дискомфортної, стресової) діалогічної інтеракції між її учасниками [10].

Семантичним центром комунікативної ситуації обурення виступає висловлення обурення, яке є реакцією на конфліктоген. Автор висловлення обурення вважає себе наділеним морально-особистісними повноваженнями оцінювати об'єкт обурення і висловлювати свою точку зору. Його мета – виразити негативне, засуджуюче, критичне ставлення до дійсності в різноманітних її проявах (особа, явище, подія, факт тощо), в яких він вбачає несправедливість. У комунікативному ланцюгу висловлення обурення, які є реакцією на несправедливість, набувають характеристик респонсивної репліки, що вступає в опозитивні відношення з реплікою-стимулом. Наприклад: *Girly, how dare you call me that, I'm not your girly or anything else for that matter so release me and my friend at once or there'll be hell to pay', Mary indignantly said* (J. Runehouse, p. 135).

У наведеному прикладі обурення Мері викликало принизливе й образливе звертання *Girly*. Обурення є вербальним проявом емоції гніву, образи тощо. Прояв обурення в мовленнєвій взаємодії безпосередньо залежить від емоційного стану мовця.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Основними компонентами комунікативної ситуації обурення є: адресант та адресат з їхніми характеристиками; повідомлення, представлене вербальним висловленням; і обставини спілкування. У комунікативній ситуації обурення відбувається прояв негативних емоцій комунікантів у мовленні. Семантичним центром комунікативної ситуації обурення виступає висловлення обурення. Висловлюючи обурення, мовець має на меті виразити своє негативне, засуджуюче, критичне ставлення до дійсності в різноманітних її проявах (особа, явище, подія, факт тощо), які сприймаються як несправедливі. Перспективним видається дослідження особливостей функціонування невербальних компонентів комунікації в ситуації обурення.

Джерела та література

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М. : Сов. энцикл., 1990. – С. 136–137.
2. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної генології : навч. посіб. / Ф. С. Бацевич. – К. : Вид. центр «Академія», 2006. – 248 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Вид. центр «Академія», 2004. – 344 с.
4. Беликов В. И. Социолінгвістика : учеб. для вузов. / В. И. Беликов, Л. П. Крысин. – М. : Рос. гос. гуманит. ун-т, 2001. – 439 с.
5. Божко Г. П. Речевые тактики в репертуаре русской языковой личности (на материале коммуникативной ситуации «примирение»): дис. ... канд. филол. наук : 10.02.02 / Галина Павловна Божко ; Киев. нац. ун-т им. Тараса Шевченка. – К. : [б. в.], 2003. – 164 с.
6. Голубовська І. О. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики : курс лекцій / І. О. Голубовська, І. Р. Корольов. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2011. – 223 с.
7. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – М. : Гнозис, 2004. – 390 с.
8. Корольов І. Р. Комунікативна ситуація «виправдання»: прагматичний та лінгвокультурний виміри : монографія / І. Р. Корольов. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2009. – 223 с.
9. Корольов І. Р. Мовленнєвий жанр і комунікативна ситуація: співвідношення понять / І. Р. Корольов // Studia Linguistica : зб. наук. пр. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2009. – Вип. 3. – С. 130–134.
10. Костяев А. П. Дискурсивные маркеры вербальной агрессии в профессиональной коммуникации [Электронный ресурс] / А. П. Костяев. – Режим доступа : http://tverlingua.ru/archive/019/9_19.pdf.

11. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации : курс лекций / В. В. Красных. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2001. – 270 с.
12. Кушнір Н. О. Вербалізація чуттєвих інтенцій у російському діалогічному мовленні (на матеріалі комунікативної ситуації «освідчення в коханні») : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 «Російська мова» / Наталія Олександрівна Кушнір. – К. : Киев. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005. – 16 с.
13. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.
14. Маслова В. А. Коммуникативный подход к проблеме эмотивности текста / В. А. Маслова // Коммуникативные аспекты значения. – Волгоград : Волгоград. гос. пед. ун-т, 1990. – С. 148–156.
15. Мацько Л. І. Комунікативна лінгвістика : навч.-метод. посіб. / Л. І. Мацько, О. М. Калита, С. І. Поворознюк. – К. : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2015. – 256 с.
16. Седов К. Ф. Жанр и коммуникативная компетенция / К.Ф. Седов // Хорошая речь / под ред. М. А. Кормилициной, О. Б. Сиротининой. – Саратов : Изд-во Саратов. гос. ун-та, 2001. – С. 107–118.
17. Селіванова О. О. Основы теории мовної комунікації : підручник / О. О. Селіванова. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2011. – 350 с.
18. Серль Дж. Основные понятия исчисления речевых актов / Дж. Серль, Д. Вандервекен // Новое в зарубежной лингвистике. – 1986. – Вып. 18. – С. 242–265.
19. Третьякова В. С. Конфликт как феномен языка и речи [Электронный ресурс] / В. С. Третьякова // Известия УрГУ. В лаборатории ученого. – 2003. – № 27. – С. 143–152. – Режим доступа : <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/24085/1/iurp-2003-27-16.pdf>
20. Формановская Н. И. Речевое общение : коммуникативно-прагматический подход / Н. И. Формановская. – М. : Рус. яз., 2002. – 465 с.
21. Чапаева Е. О. Коммуникативная ситуация возмущения / Е. О. Чапаева // Вестник Бурят. гос. ун-та. – 2009. – № 11. – С. 128–131.
22. Яшенкова О. В. Основы теории мовної комунікації : навч. посіб. / О. В. Яшенкова. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 304 с.
23. Jakobson R. The Framework of Language / Roman Jakobson. – East Lansing : University of Michigan Press, 1980. – 132 p.
24. Runehouse J. The Devonshire Ducks and the Mystery of Devonshire Hall [Electronic Resource] / Jamroar Runehouse. – Amazon Digital Services LLC. – Access mode : <https://www.amazon.ca/Devonshire-Ducks-Mystery-Hall-ebook/dp/>

References

1. Arutiunova, Nina. 1990. "Diskurs". In *Lingvisticheskii Entsiklopedicheskii Slovar*, edited by V. N. Yartseva, 136–137. Moskva: Sovietskaiia Entsiklopediia.
2. Batsevych, Florii. 2006. *Vstup do Linhvistychnoi Henolohii*. Kyiv: Akademiia.
3. Batsevich, Florii. 2004. *Osnovy Komunikatyvnoi Linhvistyky*. Kyiv: Akademiia.
4. Belikov, Vladimir, and Krysin, Leonid. 2001. *Sotsyolingvistika*. Moskva: Rossiiskii Gosudarstviennyi Gumanitarnyi Universitet.
5. Bozhko, Galina. 2003. "Riechievyie Taktiki v Riepiertuare Russkoi Yazykovoii Lichnosti (na Materiale Kommunikativnoi Situatsyi "Primiriennii")". PhD diss., Kievskii Natsyonalnyi naц. Universitet Imeni Tarasa Shevchenka.
6. Holubovska, Iryna, and Korolov, Ihor. 2011. *Aktualni Problemy Suchasnoi Linhvistyky*. Kyiv: Kyivskiy universytet.
7. Karasik, Vladimir. 2004. *Yazykovoii Krug: Lichnost, Kontsepty, Diskurs*. Moskva: Gnozis.
8. Korolov, Ihor. 2009. *Komunikatyvna Sytuatsiia "Vypravdanniia": Prahmatychnyi ta Linhvokulturnyi Vymiry*. Kyiv: Kyivskiy Universytet.
9. Korolov, Ihor. 2009. "Movlennievyyi Zhanr i Komunikatyvna Sytuatsiia: Spivvidnoshennia Poniat". *Studia Linguistica* 3: 130–134. Kyiv: Kyivskiy Universytet.
10. Kostiaiev, Aliksiei. 2010. *Diskursivnyie markery verbalnoi agressii v professionalnoi kommunikatsii*. http://tverlingua.ru/archive/019/9_19.pdf.
11. Krasnykh, Viktoriia. 2001. *Osnovy Psikholingvistiki I Teorii Kommunikatsyi*. Moskva: Gnozis.
12. Kushnir, Nataliia. 2005. "Verbalizatsiia Chuttievyykh Intentsii u Rosiiskomu Dialohichnomu Movlenni (na Materiali Komunikatyvnoi Sytuatsii "Osvidchennia v Kokhanni")". PhD diss., Kyiv.
13. Makarov, Mikhail. 2003. *Osnovy Teorii Diskursa*. Moskva: Gnozis.
14. Maslova, Valientina. 1990. "Kommunikativnyi Podkhod k Problemiem Emotivnosti Teksta". *Kommunikativnyie Aspekty Znachenii*, 148–156. Volgograd: Volgogradskii Gosudarstviennyi Pedagogicheskii Universitet.
15. Matsko, Liubov, and Kalyta, Oksana, and Povorozniuk, Svitlana. 2015. *Komunikatyvna Linhvistyka*. Kyiv: Natsionalnyi Pedagogichnyi Universytet imeni M. P. Drahomanova.
16. Siedov, Konstantin. 2001. "Zhanr i Kommunikativnaia Kompitientsiia". In *Khoroshaya riech*, edited by M. A. Kormilitsina, O. B. Sirotnina, 107–118. Saratov: Izd-vo Sarat. gos. un-ta.

17. Selivanova, Olena. 2011. *Osnovy Teorii Movnoi Komunikatsii*. Cherkasy: Vydavnytstvo Chabanenko Yu. A.
18. Searle, John, and Vanderveken, Daniel. 1986. "Osnovnyie Poniatiia Ischisleniia Riechievykh Aktov". Translated by A. L. Blinov. *Novoie v Zarubiezhnoi Lingvistike* 18: 242–265. Moskva: Progress.
19. Tretiakova, Viera. 2003. "Konflikt kak Fienomien Yazyka i Riechi". *Izvestiia UrGU. V laboratorii Uchienogo* 27: 143–152. <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/24085/1/iurp-2003-27-16.pdf>
20. Formanovskaia, Nataliia. 2002. *Riechievoie Obshchieniie: Kommunikativno-Pragmatichieskii Podkhod*. Moskva: Russkii Yazyk.
21. Chapaieva, Elena. 2009. "Kommunikativnaia Situatsiia Vozmushcheniia". *Vestnik Buriatskogo Gosudarstvennogo Univiersitieta* 11: 128–131.
22. Yashenkova, Olha. 2011. *Osnovy Teorii Movnoi Komunikatsii*. Kyiv: Akademiia.
23. Jakobson, Roman. 1980. *The Framework of Language*. East Lansing: University of Michigan Press.
24. Runehouse, Jamroar. *The Devonshire Ducks and the Mystery of Devonshire Hall*. <https://www.amazon.ca/Devonshire-Ducks-Mystery-Hall-ebook/dp/>

Мусийчук Татьяна. Коммуникативная ситуация возмущения. Рассмотрена коммуникативная ситуация как форма организации коммуникативного процесса, ее структура и компоненты. Описаны соотношения коммуникативной ситуации, коммуникативного акта и дискурса. Доказано, что дискурс можно рассматривать как коммуникативное событие, ситуацию, которая интегрирует текст с другими ее составляющими, в частности, экстралингвальными, социальными и референциальными факторами (обстоятельствами, временем, пространством коммуникации), когнитивными и психологическими факторами, опосредующими взаимодействие участников общения, их мотивы, цели и стратегии. Установлено, что семантическим центром коммуникативной ситуации возмущения выступает высказывание возмущения. Автор высказывания возмущения считает себя наделенным морально-личностными полномочиями оценивать объект возмущения и выражать свою точку зрения. Его цель – выразить негативное, осуждающее, критическое отношение к действительности в различных ее проявлениях (человек, явление, событие, факт и т. д.), в которых он видит несправедливость. В коммуникативной цепи высказывания возмущения, являющиеся реакцией на несправедливость, приобретают характеристики респонсивной реплики, вступающей в оппозитивные отношения с репликой-стимулом.

Ключевые слова: коммуникативная ситуация, коммуникативный акт, дискурс, возмущение, коммуникант.

Musiichuk Tetiana. The Communicative Situation of Indignation. The article deals with the communicative situation as a form of communication process, its components and structure. The correlation between communicative situation, communicative act and discourse has been described. It has been proved that discourse can be seen as a communicative event, a situation which integrates text with the other components, namely, extralinguistic, social and referential factors (the specific time, place, activity and people involved in communication) as well as cognitive and psychological factors that mediate the interaction of participants in communication, their motives, objectives and strategies. It has been found that an utterance of indignation is the semantic centre of the communicative situation of indignation. The author of an utterance of indignation considers himself to have a moral right to evaluate the object of indignation and express his point of view. His aim is to express a negative judgement of reality in its different manifestations (a person, phenomenon, action, event or state of affairs, etc.) in which he sees injustice. In the process of communication utterances of indignation, which are reactions to injustice, acquire characteristics of a remark-response opposing a remark-stimulus.

Key words: communicative situation, communicative act, discourse, indignation, communicator.